

Federația Națională a Agricultorilor din Moldova
„AGROinform”

STUDIU

privind lanțul valoric al sectorului de fructe
(mere și prune) în Republica Moldova

CHIȘINĂU – Noiembrie 2009

Cuprins

1. Contextul dezvoltării lanțului valoric al fructelor în RM (mere și prune)	3
2. Analiza dezvoltării ramurii producerii fructelor în RM (mere și prune).....	4
Dinamica dezvoltării ramurii producerii fructelor în RM (mere și prune).....	4
Evoluția prețurilor și balanța comercială a fructelor în RM.	5
Analiza consumului intern și exportul fructelor în RM (mere și prune).	6
3. Analiza prelucrării fructelor.	8
4. Analiza lanțului valoric pentru sectorul de fructe.....	8
5. Industriile conexe și instituțiile asociate.....	11
6. Contextul instituțional al ramurii	13
Sistemul de certificare a produselor	13
Asocierea și cooperarea producătorilor	15
7. Transfer de cunoștințe și tehnologii	17
8. Finanțarea ramurii	17
9. Perspectivele de dezvoltare a ramurii	18
10. Concluzii și recomandări.....	21
Anexe.....	24

1. Contextul dezvoltării lanțului valoric al fructelor în RM (mere și prune)

Agricultura Republicii Moldova continuă tradițional să fie sectorul de bază al economiei naționale cu o cotă de 15,1% în PIB, 60% din exporturi și antrenează 34% din populația activă a țării. Cu toate acestea, dinamica actuală a dezvoltării agriculturii se caracterizează printr-o instabilitate pronunțată, calitate inadecvată, productivitate și venituri mici și lipsa unor priorități bine conturate în politicile promovate în sectorul agro-alimentar.

Abordarea metodologică aplicată la analiza sectorului de fructe (mere și prune) a elucidat starea curentă a sectorului, precum și oportunitățile și provocările, care trebuie depășite în următoarele direcții:

- sectorul de produse proaspete, slab dezvoltat în prezent, ar putea recupera rapid și atinge competitivitate internațională, dacă vor spori investițiile în tehnologii agricole și tehnici de producere inovatoare (livezi super-intensive, soiuri de plante cu randament înalt), precum și în infrastructura de irigare și cea de marketing (depozite frigorifice, case de ambalare, etc.);
- sectorul de prelucrare, mult mai avansat în dezvoltare în comparație cu sectorul de produse proaspete, fiind în prezent un jucător activ pe piețele de export, are oportunități excelente de a-și extinde prezența pe piețele țintă, în cazul în care sunt asigurați trei piloni de bază: materia primă, forța de muncă calificată și dezvoltarea noilor produse cu cerere sporită.

Astfel, ambele sectoare depind în mare măsură de modernizarea agriculturii primare.

În baza cercetărilor efectuate, au fost stabilite patru constrângeri majore ale sectorului de fructe (mere și prune): capitalul uman, infrastructura de piață, inovații și competitivitatea, precum și climatul de afacere investițional.

Starea curentă a infrastructurii de marketing este percepută drept o constrângere pentru dezvoltarea business-ului în sectorul de fructe.

Producerea de fructe (mere și prune) pentru piața „proaspătă” oferă cele mai bune venituri producătorilor agricoli. Sectorul de fructe constă din două sub-sectoare: sectorul de produse proaspete și cel de produse prelucrate. Sectorul de produse prelucrate, la rândul său, cuprinde patru grupe majore de produse: conserve, uscate, congelate și sucuri (vezi tabelul de mai jos). Producerea fructelor pentru piața proaspătă este cea mai profitabilă, în cazul în care este asigurată calitatea produsului. Producerea fructelor pentru industria de prelucrare oferă venituri mai mici fermierilor, dar și calitatea produsului poate fi mai joasă, astfel necesitând costuri de producere mai mici. În cadrul grupului de fructe prelucrate, produsele congelate sunt cele mai profitabile pentru producătorii agricoli. Locul 2 în această listă le revine produselor uscate și marinate/murate, iar alte conserve (gemuri, jeleuri) precum și sucurile concentrate necesită materie primă de calitate relativ joasă.

Sectorul	Sub-sectoarele	Grupuri de produse	Venituri din vânzări obținute de producătorii agricoli
Fructe	PROASPETE	Proaspete	Valoare înaltă
	PRELUCRATE	Congelate Uscate Conserve Sucuri	Medie-înaltă Medie Joasă-medie Joasă

2. Analiza dezvoltării ramurii producerii fructelor în RM (mere și prune).

Structura de producere curentă reflectă caracterul preponderent de subzistență al agriculturii Moldovei. Condițiile climaterice și fertilitatea solului sunt potrivite pentru creșterea fructelor și legumelor, cartofilor și a cerealelor. Culturile vegetale predomină în structura de producere cu o pondere de 70% în PAB.

Producerea culturilor de valoare înaltă, în special a fructelor, oferă cel mai bun potențial pentru creșterea veniturilor și, astfel, reprezintă o cale de ieșire din sărăcie pentru populația rurală. Datele statistice indică cert că produsul pe unitate de pământ (hectar) este cel mai înalt anume pentru fructe.

Eficiența actuală scăzută a sectorului agricol derivă din legătură slabă cu piețele și nivelul scăzut de competitivitate a produselor agricole. Această stare de lucruri este determinată de un șir de ineficiențe a piețelor inter-conexe, care împreună formează un cerc vicios greu de înfruntat.

Dinamica dezvoltării ramurii producerii fructelor în RM (mere și prune).

Dinamica suprafețelor cultivate cu fructe are o tendință de reducere lentă, deoarece o bună parte din suprafețe de livadă sunt depășite ca termen de exploatare și nu sunt defrișate din insuficiență de resurse financiare.

Indicatorii producției de fructe sub aspectul speciilor

Specificare	UM	Toate categoriile de gospodării						inclusiv: întreprinderi agricole					
		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Pomicole, nuci, pomușoare													
Suprafața totală	mii ha	114,3	111,0	110,0	109,2	112,2	114,0	47,0	46,0	44,9	43,9	44,3	45,4
Suprafața pe rod	mii ha	108,0	103,6	103,5	102,1	101,2	99,0	44,7	43,1	41,2	39,6	38,1	36,4
Volumul de producție	mii tone	617,2	430,4	386,2	329,2	277,2	370,5	319,8	218,1	184,2	137,8	132,8	183,4
Recolta medie	t/ha	5,7	4,2	3,7	3,2	2,7	3,7	7,2	5,1	4,5	3,5	3,5	5,0
Specii sămânțoase													
Suprafața totală	mii ha	72,0	70,1	68,7	67,5	68,1	68,0	32,8	32,3	30,9	29,8	29,8	29,5
Suprafața pe rod	mii ha	69,1	66,5	66,1	65,2	64,3	62,7	31,4	30,6	29,2	28,2	27,3	26,0
Volumul de producție	mii tone	502,2	314,9	285,6	207,0	223,3	260,6	290,5	180,1	164,5	111,9	123,7	158,5
Recolta medie	t/ha	7,3	4,7	4,3	3,2	3,5	4,2	9,3	5,9	5,6	4,0	4,5	6,1
Mere													
Suprafața totală	mii ha	70,3	68,5	66,9	65,9	66,2	66,1	32,5	32,0	30,6	29,6	29,5	29,3
Suprafața pe rod	mii ha	67,4	65,0	64,5	63,6	62,7	61,1	31,1	30,3	28,9	28,0	27,2	25,8
Volumul de producție	mii tone	494,3	310,1	278,4	202,8	218,2	255,1	290,3	179,7	163,3	111,8	123,6	158,2
Recolta medie	t/ha	7,3	4,8	4,3	3,2	3,5	4,2	9,3	5,9	5,7	4,0	4,5	6,1
Specii sămburoase													
Suprafața totală	mii ha	37,9	37,0	36,7	36,9	38,1	38,6	13,7	13,3	12,9	12,9	12,8	13,3
Suprafața pe rod	mii ha	35,2	33,8	33,5	33,1	32,7	32,0	13,0	12,2	11,3	10,9	10,1	9,6
Volumul de producție	mii tone	93,5	93,8	85,0	109,4	42,5	94,5	29,0	37,7	19,4	25,5	8,8	24,6
Recolta medie	t/ha	2,7	2,8	2,5	3,3	1,3	3,0	2,2	3,1	1,7	2,3	0,9	2,6
Prune													
Suprafața totală	mii ha	22,8	22,0	21,6	21,7	21,7	22,1	7,9	7,7	7,2	7,1	7,1	7,4
Suprafața pe rod	mii ha	21,3	20,3	20,2	20,0	19,6	19,4	7,8	7,4	6,7	6,5	6,1	5,9
Volumul de producție	mii tone	50,8	55,6	41,4	75,9	14,0	56,2	19,1	27,4	11,3	20,9	4,5	19,4
Recolta medie	t/ha	2,4	2,7	2,1	3,8	0,7	2,9	2,5	3,7	1,7	3,2	0,7	3,3

Sursa: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova

Forma actuală de evidență a suprafețelor cultivate cu livadă nu permite obținerea unui tablou real al stării și ne prezintă cifre eronate privind volumele producției globale de fructe și a randamentului de

fructe la unitate de suprafață. În acest context, producția globală obținută în ultimii ani este în continuă descreștere.

Doar 40 la sută din suprafețele cultivate cu fructe sunt gestionate de gospodării agricole, restul fiind prelucrate de către gospodării țărănești.

Evoluția prețurilor și balanța comercială a fructelor în RM.

Exporturile agro-alimentare dețin cota majoritară în structura exporturilor moldovenești. Însă, tendința tot mai pronunțată de creștere a importurilor produselor agro-alimentare este tot mai mare.

Pentru a avea un tablou real al stării actuale a comerțului exterior cu produse agro-alimentare de valoare înaltă este analizată balanța comercială de export – import al fructelor al Republicii Moldova pentru perioada anilor 2005- 2008.

Exportul fructelor din RM, perioada 2005-2008

Specificare	Anii							
	2005		2006		2007		2008	
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD
Fructe	175 818,3	60 772,3	137 858,3	64 952,1	143 647,3	93 218,9	127 159,4	85 803,0
- Austria	654,8	2 582,5	613,9	3 161,7	544,5	3 370,3	672,6	4 341,4
- Franța	4 167,6	13 129,7	4 491,2	16 991,6	3 954,4	19 012,0	2 736,9	14 118,3
- Germania	942,8	3 648,6	467,5	2 565,6	822,0	5 560,3	659,7	4 875,1
- Grecia	1 066,0	4 121,3	983,6	5 248,2	1 420,4	8 510,1	1 280,4	7 626,8
- Italia	894,5	1 632,8	640,2	1 276,4	374,8	1 818,7	268,5	1 188,9
- Polonia	2 147,5	553,5	510,0	296,5	732,7	875,4	181,0	300,0
- România	32 746,5	3 978,4	26 990,4	4 410,3	7 533,9	2 108,8	549,3	341,0
- Turcia	1 163,7	2 175,7	1 277,4	3 734,9	1 043,2	2 839,1	1 027,1	3 157,5
- Belarusia	58 223,5	11 853,7	57 564,2	12 092,8	29 984,5	9 937,7	17 008,9	9 016,4
- Rusia	32 094,5	7 108,2	6 520,5	3 387,4	67 136,6	22 534,5	92 776,8	30 541,1
- Ucraina	37 908,8	3 975,5	34 877,6	4 915,5	27 112,2	6 790,7	7 727,8	2 314,9

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

Valoarea exporturilor de fructe este în creștere pentru perioada analizată numai din contul creșterii prețurilor pe piețele de desfacere, pe când cantitățile exportate sunt în continuă descreștere.

Importul fructelor în RM, perioada 2005-2008

Specificare	Anii							
	2005		2006		2007		2008	
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD
Fructe	55 731,1	17 607,9	47 535,5	20 908,2	41 689,3	28 315,1	39 997,6	29 417,4
- Ecuador					1 718,8	779,7	4 789,1	2 310,2
- Franța	3 884,6	3 198,1	4 330,9	3 899,8	4 468,6	4 689,5	2 696,9	3 260,4
- Grecia	2 653,2	868,8	8 413,2	4 071,5	5 870,0	4 005,6	1 864,7	1 438,7
- Polonia	30 283,6	5 795,6	8 768,0	1 759,8	724,6	419,2	899,8	668,2
- România	3 024,8	1 250,0	1 926,5	1 079,0	1 961,0	1 767,7	3 528,3	2 766,6
- Turcia	8 104,0	2 758,8	12 109,1	4 065,2	11 145,4	5 609,2	12 182,8	8 082,9
- Ucraina	5 791,4	2 585,4	8 936,7	4 308,8	11 101,4	6 659,1	7 503,0	4 262,3

Sursa: Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova

Valoarea importurilor de fructe are o tendință de creștere pentru perioada analizată numai din contul creșterii prețurilor la importul fructelor. Totodată, este îmbucurător faptul, că cantitățile importate de fructe sunt în descreștere.

În continuare sunt analizate exporturile și importurile de fructe pe tipuri de produse al Republicii Moldova pentru anii 2006-2008.

Exportul fructelor pe tipuri de produse din Republica Moldova, perioada 2006-2008

Specificare	Anii								
	2006			2007			2008		
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t
Fructe comestibile	137 858,3	64 952,1	X	143 647,3	93 218,9	X	127 159,4	85 803,0	X
mere	88 208,6	14 008,8	158,8	79 016,6	22 658,0	286,7	79 476,2	25 595,6	322,1
prune, cireșe, piersici	20 944,4	5 842,3	278,9	10 782,2	5 023,7	465,9	15 592,1	6 375,3	408,9
fructe uscate	1 653,3	2 895,7	1 751,4	2 442,4	4 636,6	1 898,4	3 127,3	4 432,3	1 417,3

Importul fructelor pe tipuri de produse din Republica Moldova, perioada 2006-2008

Specificare	Anii								
	2006			2007			2008		
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t
Fructe comestibile	47 535,5	20 908,2	X	41 689,3	28 315,1	X	39 997,6	29 417,4	X
mere	9 626,9	1 862,9	193,5	1 036,6	671,4	647,7	1 498,6	1 247,0	832,1
prune, cireșe, piersici	8 454,3	3 521,8	416,6	5 174,0	3 519,8	680,3	1 816,8	1 509,6	830,9
fructe uscate	115,6	217,8	1 883,5	214,7	440,6	2 052,2	199,2	572,3	2 872,3

Merită atenție compararea prețurilor medii de export ale fructelor moldovenești cu cele de import. Astfel, constatăm că prețurile de export ale fructelor autohtone sunt net inferioare celor de import. Acest lucru se explică prin faptul, că fructele moldovenești sunt orientate pe segmentul inferior al consumatorilor, datorită competitivității joase (calitate, ambalaj, aspect, soiuri).

Balanța comerțului de fructe al Republicii Moldova, perioada 2005-2008

Specificare	Anii							
	2005		2006		2007		2008	
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Cantitate, tone	Valoare, mii USD
Exportul fructelor din Republica Moldova								
Fructe comestibile	175 818,3	60 772,3	137 858,3	64 952,1	143 647,3	93 218,9	127 159,4	85 803,0
Importul fructelor în Republica Moldova								
Fructe comestibile	55 731,1	17 607,9	47 535,5	20 908,2	41 689,3	28 315,1	39 997,6	29 417,4
Balanța comercială a exportului în comparație cu importul								
Balanța comercială - fructe	120 087,2	43 164,4	90 322,8	44 043,9	101 958,0	64 903,8	87 161,8	56 385,6

Sursa: MAIA

Balanța comercială la fructe în perioada de referință a fost ascendentă, înregistrând un sold pozitiv.

Analiza consumului intern și exportul fructelor în RM (mere și prune).

Necesitățile interne și capacitatea de export a fructelor sunt constituite din următoarele: cantitatea de fructe importate, cantitatea de fructe exportate, consumul de fructe în stare proaspătă de către populație și necesitățile industriei de procesare.

Consumul intern și exportul fructelor al Republicii Moldova, anii 2006-2008

Specificare	UM	Anul 2006	Anul 2007	Anul 2008
Import de fructe	tone	47 536	41 689	39 998
Export de fructe	tone	137 858	143 647	127 159
Consum fructe la populație	tone	309 211	308 505	307 855
Industria de procesare a fructelor	tone	104 281	170 097	150 004
Total - necesitate internă și externă	tone	598 886	663 939	625 016

Sursa: Normele medii provizorii ale consumului unor produse alimentare pe un locuitor au fost calculate în baza hotărârii Guvernului Republicii Moldova despre aprobarea Regulamentului cu privire la modul de calculare a minimumului de existență nr.902 din 28 august 2000.

Necesitățile interne și capacitatea de export pentru Republica Moldova constituie peste 600 mii de tone de fructe pe an.

Gradul de asigurare a necesităților interne cu fructe ale RM în baza datelor statistice

Specificare	UM	Anul 2006	Anul 2007	Anul 2008
Producția globală internă de fructe	tone	329 210	277 160	370 500
Necesarul intern și export de fructe	tone	598 886	663 939	625 016
Abateri ("+" sau "-")	tone	-269 676	-386 779	-254 516
Analiza comparativă (produs/necesar)	%	55%	42%	59%

Asigurarea necesităților interne și capacitatea de export cu fructe ne arată un deficit pe întreagă perioadă analizată în Republica Moldova. Deficitul de fructe pentru asigurarea internă constituie 41% pentru anul 2008.

Cercetările efectuate în cadrul studiului ne permit să considerăm acest deficit ca unul artificial din următoarele considerente: productivitatea reală la o unitate de suprafață este mai înaltă pentru fructe în comparație cu datele statistice, suprafața reală a livezilor roditoare este mai mică, deoarece livezile uzate nu sunt defrișate și continuă să figureze în calcul.

Indicatorii producției de fructe în baza întreprinderilor intervievate

Specificare	UM	Toate categoriile de gospodării		
		2006	2007	2008
Mere și prune - total				
Suprafața totală	mii ha	87,60	87,90	88,20
Suprafața pe rod	mii ha	83,60	82,30	80,50
Volumul de producție	mii tone	883,94	671,35	968,54
Recolta medie*	t/ha	10,57	8,16	12,03
Mere				
Suprafața totală	mii ha	65,90	66,20	66,10
Suprafața pe rod	mii ha	63,60	62,70	61,10
Volumul de producție	mii tone	763,84	580,60	835,85
Recolta medie*	t/ha	12,01	9,26	13,68
Prune				
Suprafața totală	mii ha	21,70	21,70	22,10
Suprafața pe rod	mii ha	20,00	19,60	19,40
Volumul de producție	mii tone	120,10	90,75	132,70
Recolta medie*	t/ha	6,01	4,63	6,84

* - recolta medie calculată la un hectar în baza producătorilor intervieuți la efectuarea prezentului studiului.

În baza recoltei medii calculate în urma intervievării producătorilor agricoli s-a estimat volumul producției globale de fructe în Republica Moldova, care pentru perioada analizată constituie cca. 900 mii tone de fructe (mere și prune).

Gradul de asigurare a necesităților interne cu fructe al RM în baza interviurilor producătorilor de fructe

Specificare	UM	Anul 2006	Anul 2007	Anul 2008
Producția globală internă de fructe ¹	tone	883 936	671 350	968 544
Necesarul intern și export de fructe	tone	598 886	663 939	625 016
Abateri ("+" sau "-")	tone	285 050	7 411	343 528
Analiza comparativă (produs/necesar)	%	148%	101%	155%

Volumul producției globale de fructe estimate în baza interviurilor producătorilor permite de a asigura necesitățile interne și de export cu fructe și înregistrează un surplus de fructe de 343 mii

¹ În baza intervievării a 50 de producători de fructe a fost determinată recolta medie de fructe (mere și prune).

tone în anul 2008. Aceste constatări denotă, că o bună parte din producția de fructe nu este încadrată în circuitul valoric oficial.

3. Analiza prelucrării fructelor.

Întreprinderile de prelucrare sunt distribuite larg și destul de uniform pe tot teritoriul țării, majoritatea fiind situate în orașele mici. Fabricile de prelucrare sunt prezente în aproape fiecare raion. Toate întreprinderile de procesare sunt companii private.

Fabrici de conserve (conserve și sucuri). Conservarea fructelor reprezintă o industrie tradițională, fiind destul de dezvoltată în Moldova. Clienții de bază ai fabricilor de conserve din Moldova sunt distribuitorii (străini și locali) și/sau rețelele de supermarket. Reprezentanțe ale companiilor moldovenești sunt prezente în unele țări, precum Rusia, Kazahstan, România, dar vânzările directe reprezintă o cotă mică în vânzările totale. Întreprinderile exportă produsele prin distribuitori, acestea fiind sursa lor de informație de bază referitor la cerințele piețelor țintă. Companiile mai mici produc, de regulă, la comandă sub marca clientului. În prezent conservele moldovenești se poziționează pe segmentul de preț jos-spre-mediul, în dependență de produs.

Produse congelate. Businessul cu produse congelate practic nu există în Moldova. Sunt doar două întreprinderi (*Alfa Nistru* și *Ecoprodrosmol*) care actualmente produc fructe și legume congelate.

Produse uscate. Întreprinderile de uscare a fructelor au alte piețe și alte produse. Fructele uscate sunt exportate exclusiv în ambalaj industrial (de 10, 8 sau 5 kg, în dependență de cerințele clientului) pe piețele UE: Germania, Franța, Olanda, Belgia, Statele Baltice, Cehia, Slovenia. Uscătoriile mai mici de obicei nu se implică în operațiuni de export și își vând produsele întreprinderilor mai mari, care consolidează volume mari de produse uscate, le ambalează la cerințele clientului și le vând importatorilor (angrosiștilor, distribuitorilor, fabricilor de prelucrare).

Producția de fructe procesată de industria alimentară a Republicii Moldova, anii 2005-2008

Anii	Cantitatea procesată de fructe, t	inclusiv: specii de fructe procesate							
		mere și prune procesate						altă producție	
		total		inclusiv:					
				mere		prune			
		cantitate, t	%	cantitate, t	%	cantitate, t	%	cantitate, t	%
Anul 2005	135 360,0	129 854,0	95,9%	127 772,0	98,4%	2 082,0	1,6%	5 506,0	4,1%
Anul 2006	104 281,0	98 926,0	94,9%	83 761,0	84,7%	15 165,0	15,3%	5 355,0	5,1%
Anul 2007	170 097,2	167 616,0	98,5%	167 297,0	99,8%	319,0	0,2%	2 481,2	1,5%
Anul 2008	150 003,5	147 831,0	98,6%	139 731,0	94,5%	8 100,0	5,5%	2 172,5	1,4%

Sursa: Ministerul Agriculturii și Industriei Alimentare al Republicii Moldova

Ponderea cea mai mare în cantitatea fructelor achiziționate de către întreprinderile de procesare o constituie merele (93%) și prunele (5%).

Informații detaliate privind achizițiile de fructe pe specii de către întreprinderile de procesare sunt oferite în anexa 1.

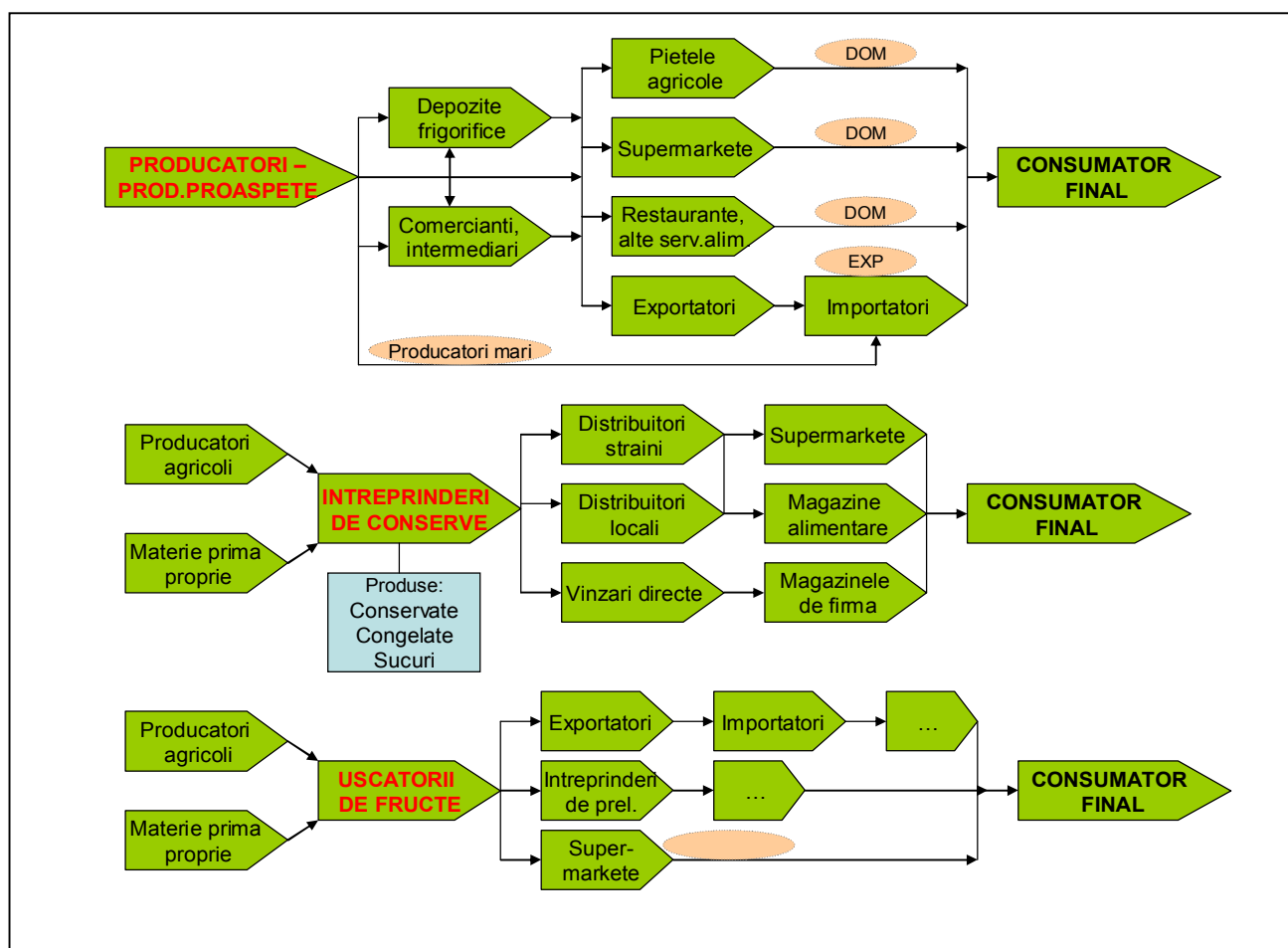
4. Analiza lanțului valoric pentru sectorul de fructe.

Sectoarele de produse proaspete și prelucrate la fructe au lanțuri valorice diferite, care reflectă nivelul diferit de dezvoltare a acestora și segmente de piață diferite (vezi Figura de mai jos). Din

cauza lipsei infrastructurii de piață (lanțului frigorific² și caselor de ambalare) majoritatea produselor în stare proaspătă sunt comercializate în sezonul de recoltare și doar o parte mică din produse beneficiază de depozitare frigorifică pentru vânzare în afara sezonului³. Clienții de bază ai producătorilor de fructe proaspete sunt comercianții, intermediarii și exportatorii care de obicei cumpără cantități mare de produse direct din câmp, oferind prețuri relativ mici. Produsul proaspăt este ulterior comercializat fie pe piața internă (în special la piețele agricole, magazine alimentare mici), fie este exportată. În prezent doar o mică parte din produsele proaspete autohtone ajung în rețelele de supermarketuri locale. Această stare de lucruri este determinată de calitatea și aspectul produselor moldovenești, care în mare măsură sunt inadecvate cererii segmentului de sus al pieței.

Întreprinderile de conserve au un lanț valoric diferit de cel al uscătorilor de fructe, din cauza produselor și piețelor diferite. Produsele întreprinderilor de conserve se axează pe piața de consum, atât cea locală, cât și din CSI. Conservele moldovenești ajung pe piețele finale prin intermediul distribuitorilor, care plasează produsele în supermarketuri sau alte magazine alimentare. Produsele uscate moldovenești, pe de altă parte, se axează în special pe piața angro a UE. Cantități mici de fructe uscate autohtone în ambalaj de consum ajung în supermarketurile locale, dar această piață este destul de mică.

Lanțul valoric pentru sectoarele de fructe proaspete și prelucrate

Pentru a avea un tablou real al dezvoltării sectorului de fructe (mere și prune) vom analiza lanțul valoric pentru fructe în stare proaspătă și repartizarea lor pentru consumul intern și export prin prisma valorii adăugate la prețul mediu de comercializare.

² Lanțul frigorific include: echipamente de răcire a produselor recoltate direct în câmp, depozite frigorifice, transportare refrigerată.

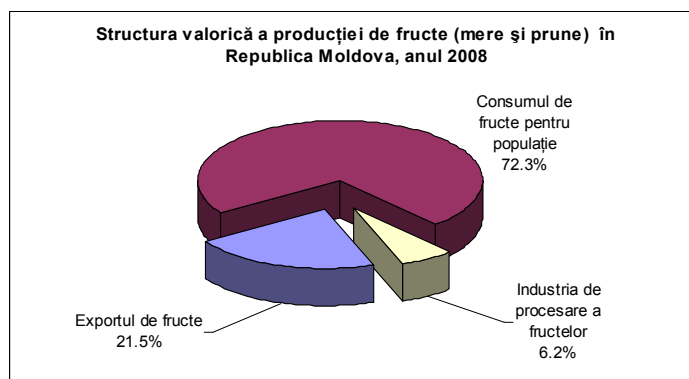
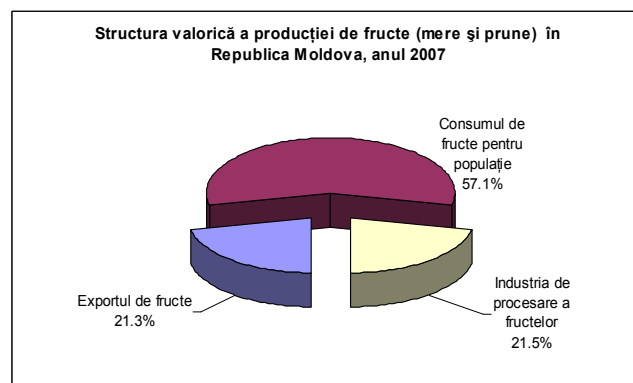
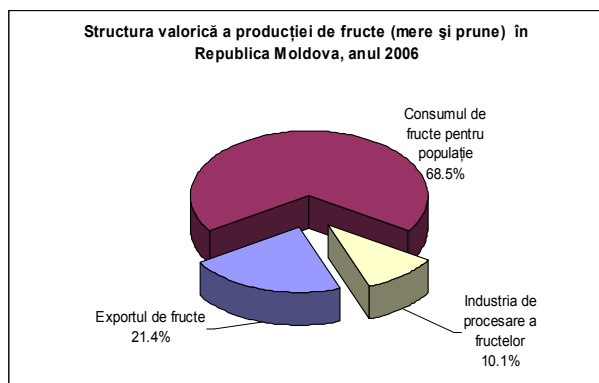
³ Un studiu al lanțului frigorific efectuat de USAID/CNFA în noiembrie 2004 a estimat că circa 70% din producția de fructe și legume proaspete în Moldova se comercializează în timpul sezonului de recoltare și nu beneficiază de depozitare frigorifică.

Analiza valorii adăugate la fructe (mere și prune) în Republica Moldova, perioada 2006-2008

Specificare	Anii								
	2006			2007			2008		
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu, USD/t
Exportul de fructe	110 806,3	22 746,8	X	92 241,2	32 318,3	X	98 195,6	36 403,2	X
mere	88 208,6	14 008,8	158,8	79 016,6	22 658,0	286,7	79 476,2	25 595,6	322,1
prune, cireșe, piersici	20 944,4	5 842,3	278,9	10 782,2	5 023,7	465,9	15 592,1	6 375,3	408,9
fructe uscate	1 653,3	2 895,7	1 751,4	2 442,4	4 636,6	1 898,4	3 127,3	4 432,3	1 417,3
Consumul de fructe p/u populație	309 211,3	72 764,6	X	308 505,2	86 575,3	X	307 855,1	122 603,3	X
mere - total	216 447,9	61 473,5	284,0	215 953,7	73 141,2	338,7	215 498,6	102 676,8	476,5
mere - sezon de recoltare	151 513,5	38 421,0	253,6	151 167,6	45 713,2	302,4	150 849,0	67 805,5	449,5
mere - sezon rece	64 934,4	23 052,6	355,0	64 786,1	27 427,9	423,4	64 649,6	34 871,4	539,4
prune	37 105,4	11 291,1	304,3	37 020,6	13 434,1	362,9	36 942,6	19 926,5	539,4
alte fructe	55 658,0	25 404,9	456,4	55 530,9	30 226,7	544,3	55 413,9	44 834,6	809,1
Industria de procesare a fructelor	104 281,0	10 784,5	X	170 097,2	32 628,3	X	150 003,5	10 476,6	X
mere	83 761,0	6 378,4	76,2	167 297,0	31 705,4	189,5	139 731,0	8 069,6	57,8
prune	15 165,0	2 309,6	152,3	319,0	105,1	329,6	8 100,0	1 403,3	173,3
alte fructe	5 506,0	2 096,4	380,8	2 481,2	817,8	329,6	2 172,5	1 003,7	462,0
Total (mere și prune)	X	106 295,9	X	X	151 521,9	X	X	169 483,1	X

La comercializarea fructelor se înregistrează o valoare adăugată mai mare pentru producția livrată în stare proaspătă în lunile reci ale anului. În consumul intern cele mai mari venituri sunt înregistrate la comercializarea fructelor pentru populație și export. Achiziționarea fructelor de către industria de procesare oferă producătorilor agricole cele mai mici prețuri.

În continuare este analizată structura valorică a producției de fructe (mere și prune) în Republica Moldova pentru perioada anilor 2006-2008.

Ponderea cea mai mare în valoarea producției interne de fructe o înregistrează fructele comercializate în stare proaspătă către populație cu o cotă de peste 70%, urmate de export cu peste 20% din total.

Industria de prelucrare este tradițional orientată la export și la moment aspiră spre diversificarea piețelor și a produselor sale. Actualmente industria de procesare a fructelor include 7 întreprinderi mari, cu o cotă de 70-80% din volumul total de producție procesată, și circa 90 întreprinderi mici și mijlocii. Trei din cele șapte întreprinderi mari (ÎM) procesează peste 80% din volumul total de producție achiziționată, acestea sunt Natur Bravo, Orhei Vit și Alfa Nistru. Din cele 90 ÎMM circa 50 sunt fabrici de conserve și 40 sunt uscătorii de fructe. Doar jumătate din numărul total de ÎMM funcționează în prezent.

Pentru a avea un tablou real al situației din industria de procesare a fructelor este necesar de analizat ramura dată în prisma volumelor de producție procesată de facto. În tabelul de mai jos sunt prezentate informațiile referitor la volumul producției procesate de aceste întreprinderi în anii 2006-2008.

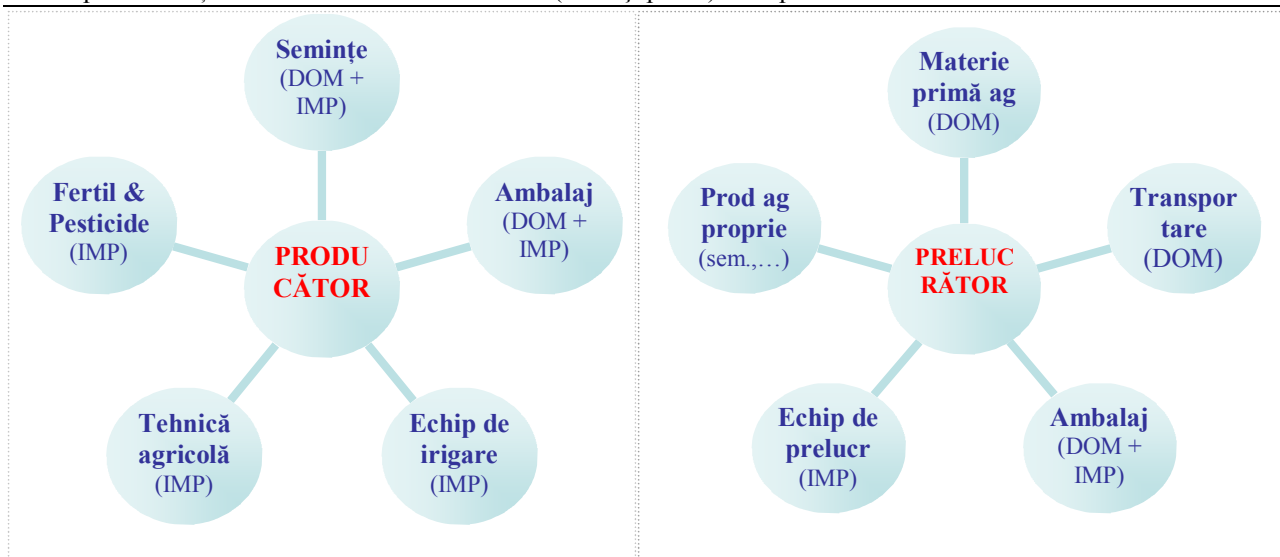
Analiza producției procesate de fructe în Republica Moldova

Specificare	2006				2007				2008			
	Cantitate, t	Preț mediu, USD/t	Valoare, mii USD	Structura, %	Cantitate, t	Preț mediu, USD/t	Valoare, mii USD	Structura, %	Cantitate, t	Preț mediu, USD/t	Valoare, mii USD	Structura, %
Congelate	626	679	425	2,1%	1 361	781	1 063	2,6%	1 650	859	1 417	3,6%
Uscate	3 311	1 322	4 378	21,1%	2 457	1 898	4 664	11,6%	6 150	1 417	8 716	22,3%
Conservate	7 195	506	3 641	17,6%	12 587	658	8 280	20,5%	14 700	671	9 863	25,2%
Sucuri	13 869	885	12 274	59,2%	21 914	1 200	26 297	65,2%	18 175	1 050	19 084	48,8%
Total	104 281	X	20 718	100,0%	170 097	X	40 303	100,0%	150 004	X	39 081	100,0%

5. Industriile conexe și instituțiile asociate

Producătorii de fructe din Moldova depind în mare măsură de mijloace de producție (inputuri) importate. Cea mai mare parte din inputuri este importată, cu excepția materialului săditor și a unor ambalaje (relativ simple), care sunt produse în țară.

Prelucrătorii, următorul element al lanțului valoric, de asemenea se bazează în mare măsură pe inputuri de import, cu excepția materiei prime, care este preponderent achiziționată de la fermieri, și deseori, deși în cantități limitate și doar anumite produse, este produsă de însăși întreprinderea de prelucrare (vezi diagrama de mai jos). Astfel, atât producătorii agricoli, cât și prelucrătorii, achită prețuri mondiale la procurarea inputurilor necesare, de aceea trebuie să fie suficient de productivi și competitivi pentru a obține prețuri mondiale la produsele finite.

Inputurile agricole sunt larg disponibile pe piață, deși alegerea este limitată în unele cazuri. Inputurile agricole includ material săditor, precum și fertilizanți și pesticide. Inputurile agricole sunt în general disponibile pe piața locală de la diverși importatori și distribuitori locali ai companiilor internaționale. Materialul săditor este produs și comercializat și de companii locale, precum și de instituțiile de cercetări de stat.

În schimb, sortimentul de soiuri de plante disponibile pe piața internă reprezintă o problemă. Soiurile de plante importate, care nu sunt înregistrate în Moldova, nu pot fi comercializate pe piața internă fără a trece procedura obligatorie de omologare, care în prezent durează 5 ani pentru materialul săditor. Aceasta le permite instituțiilor de cercetări locale, producătoare de semințe și material săditor, să-și mențină cota pe piața locală, cotă care în condiții libere de piață ar scădea vertiginos.

Citat din Raportul BM “Pași în vederea îmbunătățirii accesului fermierilor la tehnologii noi și re-construirea industriei de semințe din Moldova” (Chișinău, 28 iunie 2007) “...Companiile de semințe din Moldova au acces întârziat și nesigur la noile soiuri din UE și CSI. Întârzierea este cauzată de practica curentă de testare a soiurilor timp de câțiva ani înainte ca Consiliul Național să decidă permiterea (sau refuzul) soiului testat pe piața Moldovei. În așa fel, companiile pierd ani. Pentru soiurile de legume care se află pe piața UE timp de doar câțiva ani, aceasta este o situație imposibilă. Până Moldova aprobă un anumit soi, el nu mai este disponibil pe piață...”

Unele întreprinderi mari au relatat că au găsit o soluție de “înconjurare” a problemei prin colaborarea cu Comisia de Stat⁴ în vederea admiterii importului soiurilor noi ne-înregistrate. Lista soiurilor temporar admise pentru “testare în procesul de producție” este publicată anual în Registrul Național al Soiurilor de Plante și în prezent include 32 soiuri de struguri și 48 soiuri de fructe. Producătorii intervievați au recunoscut că deseori își asumă riscul de a planta soiuri ne-înregistrate cu potențial înalt, care de obicei pătrund pe piața locală prin contrabandă.

Marea majoritate a companiilor interviuate consideră că statul trebuie să permită accesul nelimitat al semințelor și materialului săditor din UE prin eliminarea condiției de testare obligatorie, astfel lăsând sectorul privat să-și asume toate riscurile legate de incertitudinea performanței soiurilor noi în condițiile Moldovei. Aceasta, în schimb, ar permite transferul rapid al soiurilor înalt productive și rezistente la boli, insecte și secetă, astfel stimulând sporirea productivității prin inovare în agricultura Moldovei.

Tehnica și echipamentele utilizate de producători și prelucrători sunt importate, în special din UE, precum și din CSI și alte țări. Întreprinderile de obicei lucrează cu reprezentanții locali ai

⁴ Comisia de Stat pentru testarea soiurilor de plante reprezintă autoritatea de stat subordonată MAIA, care autorizează înregistrarea noilor soiuri de plante.

furnizorilor de echipamente, care sunt destul de puțini pe piața locală. Competiția slabă în cadrul acestor companii se răsfrânge asupra calității serviciilor oferite de aceștia – persoanele intervievate au indicat garanțiile slabe la procurare și serviciile inadecvate în perioada de exploatare (inclusiv lipsa detaliilor de rezervă) drept deficiențe importante în activitate întreprinderilor.

Tehnica și echipamentele agricole, inclusiv echipamente de irigare, sunt un factor crucial în modernizarea sectorului pomicol din Moldova. Pe parcursul deceniului trecut a avut loc un proces de deteriorare rapidă a stocului existent, investițiile de reînnoire fiind limitate din cauza costurilor mari. Actual se perindă o tendință de reînnoire a inventarului învechit de tehnică agricolă, acest proces fiind susținut financiar de donatori. Un proiect de mare succes în acest domeniu este proiectul japonez 2KR (inițiat în 2001), care asigură o renovare continuă a parcului de mașini agricole în Moldova. Oferta include tractoare, combine de recoltare și echipamente de irigare, care pot fi procurate în leasing în condiții favorabile.

Ambalajele necesare industriei de fructe, care se produc în Moldova, sunt de un sortiment sărac și calitate insuficientă. Toți producătorii au indicat că ei importă cel puțin unul sau două articole de ambalare, care fie nu sunt disponibile pe piața locală sau calitatea lor nu corespunde cerințelor clienților. De exemplu, cutiile de tinichea sunt importate din Ungaria și Ucraina, anumite cutii de carton de calitate înaltă sunt importate din Turcia, borcanele de sticlă pentru produsele marinate de calitate premium sunt aduse din Polonia, Bulgaria sau Ucraina, iar pelicula de calitate înaltă (pentru ambalarea fructelor uscate) este importată din Ucraina.

6. Contextul instituțional al ramurii

Sistemul de certificare a produselor

Standardele moldovenești curente bazate pe sistemul vechi de GOST-uri nu sunt armonizate la cerințele UE, acesta fiind un impediment serios în procesul de re-orientare a țării la alte piețe și produse. O mare parte din cadrul legal, regulator și instituțional în vederea siguranței alimentare și standardelor SFS ține de standardele GOST ale fostei Uniuni Sovietice. Serviciile publice ale R.M. încă folosesc aceste standarde în calitate de cadru de bază pentru monitorizare, supraveghere și inspecție. În prezent se întreprind anumite acțiuni în vederea tranziției de la sistemul bazat pe GOST-uri la unul bazat pe standardele internaționale, care este mai potrivit unei economii de piață și mai efectiv în protejarea sănătății umane și agricole. Progresul în această tranziție este destul de lent, deoarece capacitățile, expertiza și resursele interne existente pentru implementarea acestei sarcini masive sunt foarte limitate. Circa 90% din volumul de standarde europene se referă la produsele agricole.

Tabelul de mai jos prezintă cerințele de standarde față de fructe, proaspete și prelucrate, ale celor două piețe majore ale Moldovei – CSI și UE. Standardele de acces pe piața UE sunt evident diferite de sistemul de standarde GOST, de care Moldova se conduce în prezent. În prezent serviciile publice de siguranță alimentară și control fito-sanitar ale Moldovei nu dispun de capacitatea tehnică pentru a elibera toate certificările necesare cerute de piața UE. În general, standardele GOST reprezintă un obstacol pentru accesul pe piețe (altele decât CSI), deoarece nu sunt recunoscute în economiile de piață. Segmentul de sus al piețelor CSI impune deja condiții în vederea satisfacerii standardelor obligatorii (și chiar unora din standardele voluntare) ale UE, și este cert că această tendință va continua și se va intensifica în viitorul apropiat în contextul globalizării piețelor și convergenței preferințelor și cerințelor consumatorilor din lumea întreagă. Rețelele de supermarketuri internaționale continuă să „răpească” din cota de piață a magazinelor alimentare mici și este foarte probabil că segmentele de piață care acceptă produse fabricate conform standardelor GOST vor continua să se diminueze și vor oferi prețuri mai mici decât prețurile oferite de segmentele care solicită standarde internaționale.

Cerințele de standarde față de fructe: piața UE și piața CSI

	UE	CSI
Fructe proaspete	<p><u>Standarde obligatorii:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Standardele de Marketing UE (de calitate și etichetare) - Certificatul de origine - Nivelul maxim de reziduuri (MRLs) - Certificatul fito-sanitar - Certificatul de conformitate <p><u>Standarde voluntare *:</u> EUREPGAP, HACCP, ISO 9000, 9001</p>	<p><u>Standarde obligatorii:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Standardele GOST, inclusiv diverse certificate: NE-ARMONIZATE CU STANDARDELE DE MARKETING UE <p>Serviciile fitosanitare ale Rusiei înaintează cerințe mult mai stricte față de standardele de calitate, în deosebi la conținutul de reziduuri de pesticide în fructe.</p> <p><u>Standarde voluntare:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Standardele de Marketing UE; - EUREPGAP
Fructe prelucrate	<p><u>Standarde obligatorii:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Regulamentele UE cu privire la produse, etichetare, aditive aprobate, reziduuri de pesticide. - HACCP (obligatoriu din 2006) <p><u>Standarde voluntare:</u> ISO 9000, 9001; BRC</p>	<p><u>Standarde obligatorii:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Standardele GOST: NE-ARMONIZATE CU REGULAMENTELE UE P/U PRODUSELE ALIMENTARE <p><u>Standarde voluntare:</u> HACCP, ISO 9000, 9001</p>

Sursa: Rapoartele CBI cu privire la F&L proaspete și F&L prelucrate pentru anii 2004 & 2005; Studiile de piață CNFA.

* Standardele voluntare sunt deseori solicitate de rețelele *retail* și importatorii segmentului de sus.

Producătorii de produse proaspete intervievați recunosc importanța standardelor și intenționează să implementeze ISO și EurepGAP în viitorul apropiat, indicând că aceasta devine o necesitate critică în vederea cerințelor generale de trasabilitate, care țin nu doar de piețele sofisticate ale UE, dar și de segmentul de sus al piețelor CSI.

În prezent, mai puțin de 10 întreprinderi agricole din Moldova dețin certificarea EurepGAP pentru merele în stare proaspătă, care permite accesul (deocamdată teoretic) al acestor produse în supermarketele din UE.

Producătorii de fructe intervievați au menționat că certificarea EurepGAP este un proces foarte costisitor și constituie o povară financiară, cu toate că constituie un avantaj. Însă numărul mic de întreprinderi certificate nu pot forma loturi suficiente de fructe pentru a satisface cerințele cumpărătorilor din UE.

Pe piețele țintă se observă o tendință puternică de concentrare și consolidare a comerțului cu fructe proaspete, atât la nivel de cumpărători, cât și de furnizori. Drept rezultat, cerințele față de cantitatea și calitatea consecventă a produselor sunt în creștere, determinând multe companii de a introduce metode de procurare care permit administrarea mai eficientă a lanțului de furnizare.

Studiile de piață⁵ și cercetările efectuate de AGROinform arată că cerințele și preferințele consumatorilor din CSI sunt similare cu cele ale UE, atât din punct de vedere a importatorilor cât și a consumatorilor finali.

Consumatorul bogat din CSI este puțin sensibil la prețul produsului, dar foarte sensibil la prezența permanentă a produsului pe raft, calitatea lui, aspectul și inofensivitatea. Afirmarea inversă este valabilă pentru consumatorul cu venituri joase: foarte sensibil la preț, dar puțin sensibil la aspectul exterior și alte caracteristici de calitate ale produsului.

Importatorii din UE, precum și importatorii segmentului înalt al CSI, au cerințe similare față de furnizori, care se rezumă la următoarele:

⁵ Sursa: Studiile de piață ale PDDBA/USAID.

Cerințe	Problemele⁶ majore a importatorilor din UE la importul fructelor din țările în curs de dezvoltare
Produse de calitate înaltă și consecvență, conform specificațiilor importatorilor;	Calitatea livrărilor nu corespunde mostrelor trimise;
Livrări stabile și la timp;	Livrări întârziate;
Livrări regulate și onorarea acordurilor cu partenerii de afaceri;	Exportatorii vor să schimbe termenii conveniți cu privire la plată și livrare;
Respectarea deplină a specificațiilor produselor;	Reziduurile de pesticide depășesc limitele permise;
Ambalare calitativă pentru a reduce deșeurile și pierderile;	
Certificarea EurepGAP pentru produsele proaspete și HACCP pentru cele prelucrate;	
Comunicare deschisă.	Documente excesive și comunicare proastă

Importatorii de fructe în țările dezvoltate au multe probleme cu furnizorii lor din țările în curs de dezvoltare, și furnizorii din Moldova nu fac o excepție. Raportul CBI Fructele și Legumele Prelucrate – 2005 indică aceste probleme, ce țin de neregularități de calitate a produsului, livrări întârziate, acorduri nesigure, nerespectarea specificațiilor produselor, precum și comunicarea proastă cu cumpărătorii (vezi boxa mai jos). Studiile de piață ale PDDBA/USAID indică că astfel de neajunsuri sunt specifice și exportatorilor moldoveni de produse atât proaspete, dar și prelucrate. Mai mult decât atât, exportatorii moldoveni de F&L proaspete au fost avertizați (de către importatorii intervievați din CSI și UE) de necesitatea stringentă de a aborda un șir de probleme-cheie pentru a-și menține și extinde piețele-țintă:

- producerea soiurilor de plante cerute de piață;
- producerea conform tehnologiilor moderne;
- asigurarea unui lanț frigorific de distribuție rapid și regulat;
- asigurarea depozitării adecvate a produselor proaspete pentru a le păstra valoarea și extinde termenii de livrare;
- îmbunătățirea tehnicilor de sortare și gradare pentru a evita amestecarea produselor de mărime, formă și stare diferită în aceeași ladă / cutie;
- utilizarea ambalajului modern (preferabil european) pentru a îmbunătăți indicatorii de deșeurii și pierderi în timpul transportării și livrării.

Aceste recomandări din partea „cererii” scot în evidență părțile slabe ale sectorului de produse proaspete din Moldova – atât problemele de producere, dar mai ales problemele ce țin de infrastructura de piață nedezvoltată – și în același timp indică oportunitățile și provocările care trebuie depășite pentru ca sectorul să răspundă adecvat cerințelor crescânde ale piețelor-țintă.

Asocierea și cooperarea producătorilor

Provocările menționate mai sus nu pot fi depășite în ramura producerii fructelor fără un sistem de auto-organizare a producătorilor. Experiența țărilor care dețin întâietatea în exporturile de fructe ne demonstrează că această nu putea fi atinsă fără o asociere profesională și comercială a producătorilor. Acest proces a fost stimulat de către politicile consecvente ale guvernelor, care au

⁶ Sursa: *Fructe și Legume Prelucrate*, Studiul pieței UE - 2005, BCI.

creat condiții fiscale și economice propice pentru asocierea producătorilor de fructe fie pentru accesarea piețelor fie pentru reprezentarea intereselor în cadrul lanțului valoric.

În Moldova „există” câteva asociații profesionale a producătorilor de fructe:

1. Asociația Moldova-Fruct este o asociație formată din 5 producători mari de fructe, care a fost creată la îndemnul și cu suportul unor proiecte donatoare.
2. Asociația Producătorilor de Fructe din Moldova formată la inițiativa a 22 de producători de fructe din diferite raioane.
3. Asociația întreprinderilor de procesare a fructelor și legumelor membri ai cărora sunt 5 fabrici de conserve din RM.

Rolul asociațiilor profesionale în ramură nu este unul important, deoarece în mare parte ele nu sunt reprezentative (nu întrunesc un număr major de producători, activitatea lor nu este instituționalizată). Inițiativele de dialog cu alți parteneri din cadrul lanțului valoric au loc ad-hoc și țin să soluționeze probleme curente. În rezultat, ele nu se bucură de interesul și implicarea producătorilor iar contribuția lor la formarea politicilor în ramură este minoră.

Cu toate că există un cadru legal ce creează premise pentru activitatea lor (**Legea** Nr. 257 din 27.07.2006 privind organizarea și funcționarea piețelor produselor agricole și agro-alimentare) ce prevede ca asociațiile profesionale pe produs să asigure producătorii cu un cadru informațional de piață, acest lucru nu poate avea loc fără contribuția statului și a donatorilor străini mai ales în procesul de formare și inițiere a activităților.

Interesul statului pentru a susține activitatea asociațiilor profesionale este crucial. Asociațiile profesionale din ramura producerii fructelor trebuie să asigure un circuit informațional adecvat producătorilor de fructe și ar permite de a „corecta datele oficiale” privind situația reală din ramură, în comparație cu cele furnizate către instituțiile de stat abilitate (uneori contradictorii).

În așa mod se creează un deficit de informații veridice despre procesele și tendințele din ramură ce vine ca un impediment, atât la adoptarea politicilor de stat în ramură, cât și pentru o planificare mai reală a businessului de către actorii privați implicați. Spre exemplu: în anuarele statistice sunt prezentate cifre privind recolta medie la hectar de 3.87 t/ha (a. 2008) pe când în urma studiului efectuat în rândurile membrilor Asociației Producătorilor de Fructe din Moldova acest indicator este cu mult mai mare și constituie 13.68 t/ha (a. 2008). Cadru informațional privind dezvoltarea sectorului de fructe urmează să fie preluat, după părerea noastră, de către asociațiile profesionale pe produs.

Cooperarea producătorilor în activități de marketing este un alt aspect crucial pentru accesarea piețelor și atragerea investițiilor.

În ultimii ani cu suportul AGROinform au fost create 7 cooperative marketing specializate în comercializare fructelor și numără 76 producători de fructe. Aceste cooperative au fost create în baza legii Republicii Moldova privind cooperativele de întreprinzător nr. 73-XV din 12. 04. 2001.

Activitatea acestor cooperative de marketing este slab stimulată de legislația fiscală, ceea ce diminuează interesul producătorilor de a se asocia.

Statul împreună cu donatorii și producătorii de fructe urmează să elaboreze și să implementeze un program de măsuri menit să creeze condiții propice pentru asocierea producătorilor în cooperative și grupuri de marketing, care ar avea un sistem de impozitare specific, un cadru de suport instituțional și economic în primii cinci ani de activitate.

7. Transfer de cunoștințe și tehnologii

Politică de stat în sfera cercetare-dezvoltare, inovare și transfer de cunoștințe trebuie să fie parte componentă a politicii în domeniile social-economice. Activitatea dată trebuie să fie orientată spre dezvoltarea, coordonarea și stimularea activității în sfera științei, inovării și diseminării eficiente a rezultatelor către beneficiarii finali interesați, realizată prin generarea de noi idei și asigurarea condițiilor optime pentru implementarea realizărilor tehnico-științifice.

Activitate de inovare și de transfer de cunoștințe în Republica Moldova este un proces dificil. Implementarea și conexiunea dintre verigile lanțului ce asigură transferul de cunoștințe și tehnologii este foarte dispersat și fără un scop bine definit la nivel național. Nu este o sinergie comună sau o conlucrare eficientă între instituții și organizații, care ar facilita sau asigura un mecanism eficient și o bază legală pentru activitățile de transfer de cunoștințe și tehnologii.

Un alt motiv de îngrijorare este calitatea și activitatea instituțiilor de cercetări și învățământ, precum și inter-conecțiunea dintre știință, educație, extensiune și legătura acestora cu sectorul real de producere și prelucrare.

Institutele de cercetări sunt slab orientate la necesitățile businessului, percepția generală fiind că ele au pierdut orice legătură cu necesitățile economiei. O părere răspândită este că Moldova n-ar trebui să încerce să „inventeze bicicleta” în domeniul științei și cercetărilor cu resursele disponibile extrem de limitate, ci să devină pro-activă în adoptarea și implementarea tehnologiilor inovatoare de ultimă oră create de țările dezvoltate.

Instituțiile de învățământ sunt un alt element apreciat drept foarte slab din cauza insuficienței de forță de muncă calificată pe piața internă, precum și lipsei calificărilor necesare sectorului real, mai ales industriei de prelucrare. În același timp, colaborarea cu profesorii de la Universitatea Agrară (în calitate de consultanți și instructori), este apreciată destul de satisfăcătoare și bazată pe parteneriate de lungă durată.

Actualmente, lipsa legăturii dintre cele patru variabile – știința-educația-extensiunea-sectorul real împiedică dezvoltarea eficientă a sectorului de fructe și a agriculturii în general. Un sistem care ar conecta aceste patru domenii nu funcționează în prezent, deși este absolut esențial dezvoltării agro-businessului în Moldova. Construirea legăturii dintre aceste domenii ar contribui, în același timp, la identificarea părților slabe ale fiecărui domeniu în parte și determinarea modalităților de depășire a acestora.

Identificarea forței de muncă calificate în zona rurală este o problemă și mai dificilă. Unele companii sunt nevoite să aducă specialiști străini în agronomie, tehnologii de producere și chiar ingineri, din cauza imposibilității de a găsi în țară specialiștii necesari de calificare înaltă. Experții străini au fost utilizați o anumită perioadă, după care au fost înlocuiți de specialiști locali, instruiți tot de ei. Constatarea generală este, că nivelul expertizei tehnice locale, atât la nivel de producere agricolă, dar mai ales la nivel de prelucrare, este destul de jos și necesită instruire suplimentară și calificări mai înalte.

8. Finanțarea ramurii

Resursele financiare în formă de împrumuturi bancare sunt în general disponibile și pe larg utilizate de toate întreprinderile care pot oferi gaj. Întreprinderile mari nu au probleme cu accesarea creditelor bancare, deoarece pot oferi gajul necesar. Totuși, întreprinderile mai mici care nu pot oferi gaj (în special imobile) au un acces limitat la resursele bancare sau nu pot obține împrumuturi suficient de mari. Acest fapt este o constrângere majoră în vederea dezvoltării și expansiunii ulterioare a afacerilor.

Ratele dobânzilor sunt considerate prea înalte, iar termenul împrumuturilor – prea mic. Întreprinderile care au beneficiat de împrumuturi consideră, că ratele dobânzii la creditele bancare de 19-25% (în lei) sunt foarte înalte. Credite pentru perioade mai îndelungate (cinci ani și mai mult) de obicei nu sunt disponibile din resursele proprii ale băncilor. Liniile de creditare a donatorilor soluționează într-o careva măsură problema de „termen” și la dobânzi avantajoase. Programele FIDA și RISP/BM au fost menționate drept surse de împrumuturi pe termen lung (până la 10 ani) disponibile pentru întreprinderile mici și mijlocii.

Un alt mecanism de soluționare a problemei lipsei resurselor pe termen lung – procurarea echipamentului în leasing. Deși o alternativă necesară creditelor investiționale, sectorul de leasing se află la moment într-o etapă incipientă de dezvoltare, fiind concentrat preponderent în leasing-ul de vehicule și satisfăcând într-o măsură foarte mică necesitățile sectorului agrar privat în tehnică și echipamente. Totuși, sunt semnale că piața de leasing începe să-și diversifice portofoliul de produse. Unele programe de leasing finanțate de donatori abordează deja problema în unele sectoare, de exemplu, programul japonez 2KR oferă în leasing tehnică și echipamente agricole.

Accesul inadecvat la finanțare se datorează și eșecurilor de comunicare dintre bănci și clienți. Clienții nu sunt suficient de activi în investigarea produselor bancare disponibile, și deseori își bazează concluziile pe informații neverificate, fără a contacta la direct cu băncile. Băncile, pe de altă parte, abia încep activitatea de marketing agresiv și au încă multe de îmbunătățit atât la capitolul promovarea produselor sale, cât și în domeniul structurării produselor oferite conform necesităților clienților. De asemenea, schimbările regulatorii⁷ au permis băncilor comerciale să introducă produse creditare libere-de-gaj pentru sectorul de întreprinderi micro și mici. Pentru a soluționa problema „termenului”, băncile locale au atras linii de credit de la organizațiile internaționale (BERD, IFC, BDCMN) și de la donatori (BM, FIDA), care în prezent sunt funcționale și se bucură de cerere sporită din partea clienților.

9. Perspectivele de dezvoltare a ramurii

Studiile de piață⁸ arată, că cerințele și preferințele segmentului de sus al piețelor pentru fructe în CSI sunt similare cu cele ale UE, atât din punct de vedere a importatorilor cât și a consumatorilor finali. Consumatorul bogat este puțin sensibil la prețul produsului, dar foarte sensibil la calitate, aspectul și inofensivitatea produsului. Afirmarea inversă este valabilă pentru consumatorul cu venituri joase: foarte sensibil la preț, dar puțin sensibil la aspectul exterior și alte caracteristici de calitate ale produsului.

Pe piețele globale se observă o tendință puternică de concentrare și consolidare a comerțului horticol, atât la nivel de cumpărători, cât și de furnizori. Drept rezultat, cerințele față de cantitatea și calitatea consecventă a produselor sunt în creștere, determinând multe companii de a introduce metode de procurare care permit administrarea mai eficientă a lanțului de furnizare. Importatorii de fructe, au cerințe similare față de furnizori, care se rezumă la următoarele:

- Produse de calitate înaltă și consecventă, conform specificațiilor importatorilor;
- Livrări stabile și la timp;
- Livrări regulate și onorarea acordurilor cu partenerii de afaceri;
- Respectarea deplină a specificațiilor produselor;
- Ambalare calitativă pentru a reduce deșeurile și pierderile;
- Certificarea EurepGAP pentru produsele proaspete și HACCP pentru cele prelucrate;

⁷ În 2005 Banca Națională a Moldovei a permis băncilor comerciale să acorde împrumuturi fără gaj în sume de pînă la 30,000 Lei pentru întreprinderile micro și pînă la 75,000 Lei pentru întreprinderile mici.

⁸ Sursa: Studiile de piață ale PDBA/USAID.

- Comunicare deschisă.

Din punct de vedere a calității, este o provocare de a depăși cerințele minime ale cumpărătorilor din UE. Deși prețul mereu va rămâne un instrument competitiv major, acesta nu este singurul instrument de depășire a concurenților.

Pentru dezvoltarea eficientă și durabilă a sectorului de fructe în Republica Moldova este necesar să se introducă tehnologii super-intensive de cultivare a fructelor, în special al merelor. În condițiile republicii, când suprafața pe rod a livezilor de mere constituie 80500 ha, ar fi oportun să se cultive 30000 ha de livezi super-intensive ceea ce ar asigura pe deplin necesitățile interne și vor asigura de a mări considerabil volumul exporturilor de mere prin calitate și sortimentul cerut de consumatorii finali.

Pentru argumentarea necesității de implementare a sădirii livezilor super-intensive de mere se propune extrapolarea rezultatelor din activitatea sectorului prin două metode: (i) creșterea merelor prin tehnologii super-intensive pe suprafața de 30000 ha și (ii) creșterea merelor prin tehnologii intensive pe suprafața actuală de rod de 80500 ha.

Analiza comparativă a eficienței economice la cultivarea merelor

Specificare	UM	Date de calcul pentru livada super intensivă - suprafața de 30,000 ha	Date de calcul pentru livada intensivă - suprafața de 80,500 ha	Abateri
Recolta medie	t/ha	60	20	40
Producția globală de mere	t	1 800 000	1 610 000	190 000
Venituri din vânzări	mii lei	5 031 000	3 847 900	1 183 100
Consumuri variabile	mii lei	1 481 271	2 458 284	-977 013
Profit brut	mii lei	3 549 729	1 389 616	2 160 113
Costul unitar al producției	lei/t	822,93	1 526,88	-704
Consumuri la 1 leu venituri din vânzări	lei	0,29	0,64	-0,34
Rentabilitatea producției agricole	%	239,6	56,5	+ 183 p.p.

Analiza comparativă a celor două scenarii de dezvoltare a sectorului de mere denotă avantaje esențiale spre modernizarea sectorului dat prin orientarea conceptuală a producătorilor la cultivarea merelor cu aplicarea tehnologiei super-intensive. Avantajele date sunt esențiale și va permite de a utiliza mai eficient factorii de producere și de a spori veniturile populației în zonele rurale ale republicii.

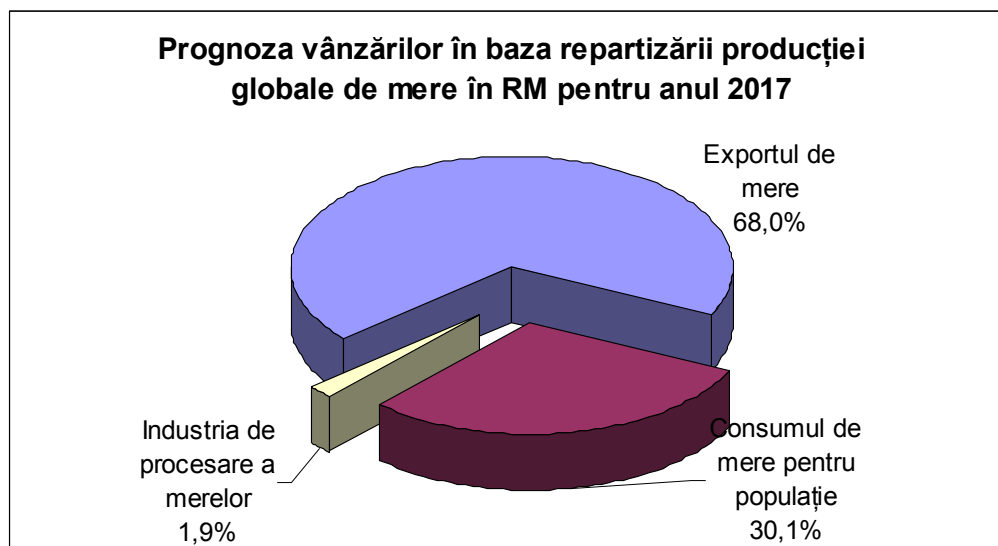
În anexe sunt prezentate date detaliate privind bugetul anul de venituri și cheltuieli pentru cele două scenarii de dezvoltarea a sectorului de producere a merelor în RM. (anexa 2 și 3)

Dezvoltarea sectorului modern de fructe (mere) se propune de a fi implementat pentru o perioadă de 8 ani și către anul 2017 va fi înregistrat cca. 585 mln. USD comerțul de mere în stare proaspătă (comparare cu anul 2008 doar 170 mln. USD).

Prognoza producerii și distribuiri producției globale de mere

Specificare	Estimare către anul 2017		
	Cantitate, tone	Valoare, mii USD	Preț mediu al a. 2008, USD/t
Exportul de mere	1 235 569,4	397 919,8	322,1
Consumul de mere pentru populație	369 426,1	176 017,4	X
mere - sezon de recoltare	258 598,3	116 237,9	449,5
mere - sezon rece	110 827,8	59 779,5	539,4
Industria de procesare a merelor	195 004,6	11 261,6	57,8
Total	1 800 000,0	585 198,9	X

Considerabil se va modifica și structura vânzărilor de mere către anul 2017 în RM, unde ponderea cea mai mare o va deține exporturile de mere cu o cată de 68% din total (21.5% în anul 2008)

Dezvoltarea prognozată a sectorului de producere a merelor va necesita sume considerabile de investiții, care trebuie să fie investite de capitalul privat, proiectele investiționale și subvenționarea în continuare a statului. Cele mai principale investiții în dezvoltarea lanțului valoric pentru sectorul de mere este modernizarea suprafețelor de livadă cultivate cu mere prin aplicarea de tehnologii super-intensive și crearea de case de ambalare pentru producția de mere.

Proгноzarea necesarului în investiții pe verigi ale lanțului valoric pentru cultura mărului

Specificare	UM	Cantitatea	Cost unitar, lei	Suma, mii lei	Structura, %
Plantarea de livezi super intensive	ha	30 000	240 000	7 200 000	60,7%
Frigidere pentru păstrarea merelor	lei	X	X	4 455 000	37,6%
revitalizarea celor existente	tone	100 000	4 950	495 000	4,2%
asamblarea de noi frigidere	tone	400 000	9 900	3 960 000	33,4%
Linii de calibrare	unit	100	1 980 000	198 000	1,7%
Total	lei	X	X	11 853 000	100,0%

Investițiile estimative pentru dezvoltarea durabilă a sectorului de mere în Republica Moldova constituie suma de cca. 12 miliarde lei pentru perioada anilor de 2010-2017.

În continuare sunt prezentate informații referitor la repartizarea investițiilor la dezvoltarea sectorului de mere în RM pentru anii 2010-2017.

Repartizarea investițiilor pentru anii 2010-2017

Specificare	UM	Anii								Total
		2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	
Suprafața plantată	ha	3 000	4 000	5 000	5 500	6 000	6 500			30 000
Investiția necesară la plantare	mii lei	720 000	960 000	1 200 000	1 320 000	1 440 000	1 560 000			7 200 000
Frigidere p/u păstrarea merelor										0
revitalizarea celor existente	tone	25 000	25 000	25 000	25 000					100 000
investiția la revitalizare	mii lei	123 750	123 750	123 750	123 750					495 000
asamblarea de noi frigidere	tone	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	50 000	400 000
investiția la asamblare	mii lei	495 000	495 000	495 000	495 000	495 000	495 000	495 000	495 000	3 960 000
Linii de calibrare	unit	8	9	10	12	14	15	16	16	100
Investiția în linii de calibrare	mii lei	15 840	17 820	19 800	23 760	27 720	29 700	31 680	31 680	198 000
Total pe ani	mii lei	1 354 590	1 596 570	1 838 550	1 962 510	1 962 720	2 084 700	526 680	526 680	11 853 000

Statul trebuie să implementeze politici agrare care ar contribui la facilitarea dezvoltării durabile a sectorului de fructe și să introducă a subvenționare calitativă a investițiilor în sectorul dat.

10. Concluzii și recomandări

În baza studiului efectuat de către FNAM „AGROinform” în sectorul de fructe (mere și prune) au fost efectuate următoarele concluzii:

1. Sectorul de fructe în Republica Moldova necesită o modernizare esențială pentru asigurarea dezvoltării durabile și sporirea competitivității fructelor moldovenești. Acest imperativ trebuie asigurată prin interconectarea cât mai eficientă a tuturor actorilor din lanțul valoric.
2. Legătura ineficientă dintre cele patru variabile – știința – educația – extensiunea - sectorul real - împiedică dezvoltarea durabilă a sectorului de fructe și a agriculturii în general. Conexiunea dintre verigile lanțului ce asigură transferul de cunoștințe și tehnologii este foarte dispersată și fără un scop bine definit la nivel național. Nu există o sinergie sau o conlucrare eficientă între instituții și organizații, care ar facilita sau asigura un mecanism eficient și o bază legală pentru activitățile de transfer de cunoștințe și tehnologii.
3. În baza cercetărilor efectuate, concluzia la care au ajuns autorii acestui studiu este, că cele patru constrângeri majore ale sectorului de fructe (mere și prune) sunt: capitalul uman, infrastructura de piață, inovare și competitivitate și climatul investițional.
4. Părțile slabe ale sectorului de fructe din Moldova sunt: problemele de producere și tehnologii învechite, soiuri neadecvate cerințelor pieței, dar mai ales problemele ce țin de infrastructura de piață nedezvoltată (percepută drept cea mai importantă constrângere pentru dezvoltarea business-ului în sectorul de fructe).
5. Eficiența actuală scăzută a sectorului agricol derivă din legătură slabă cu piețele și nivelul redus de competitivitate a produselor agricole. Această stare de lucruri este determinată de mai multe puncte slabe ale piețelor inter-conexe, care împreună formează un cerc vicios greu de depășit.
6. Producerea de fructe (mere și prune) pentru piața „proaspătă” oferă cele mai bune venituri producătorilor agricoli.
7. Dinamica suprafețelor cultivate cu fructe are tendință de reducere lentă, deoarece o bună parte din suprafețe de livadă sunt depășite după termenul de exploatare și nu sunt defrișate din insuficiența de resurse financiare. 60% din suprafețele cultivate cu fructe sunt prelucrate de către gospodăriile țărănești, iar gospodăriile agricole prelucrează doar 40% din total.
8. Forma actuală de evidență a suprafețelor cultivate cu livadă nu permite obținerea unei imagini reale a stării de lucruri din sector și prezintă cifre eronate privind volumele producției globale de fructe și a randamentului de fructe la o unitate de suprafață. În acest context, se constată că, producția globală obținută în ultimii ani este în continuă descreștere.
9. Asigurarea necesităților interne și de export cu fructe ne arată un deficit pe întreagă perioadă analizată (anii 2005-2008) în Republica Moldova. În 2008, piața internă s-a confruntat cu un deficit de fructe de 41%.
10. Cercetările efectuate în cadrul studiului ne permit să considerăm acest deficit ca unul artificial din următoarele considerente: productivitatea reală la o unitate de suprafață este mai înaltă pentru fructe în comparație cu datele statistice, suprafața reală a livezilor roditoare este mai mică, deoarece livezile uzate nu sunt defrișate și continuă să figureze în calcul.
11. În baza recoltei medii calculate în urma interviuării producătorilor agricoli s-a estimat volumul producției globale de fructe în Republica Moldova, care în condițiile republicii constituie cca. 900 mii tone de fructe (mere și prune).
12. Volumul producției globale de fructe estimate în baza interviurilor producătorilor permite de a asigura necesitățile interne și de export cu fructe și înregistrează un surplus de fructe de 343 mii tone în anul 2008. Aceste constatări denotă, că o bună parte din producția de fructe nu este încadrată în circuitul valoric oficial.

13. Ponderea cea mai mare în cantitatea fructelor achiziționate de către întreprinderile de procesare o constituie merele (93%) și prunele (5%).
14. Ponderea cea mai mare în valoarea producției interne de fructe (constituie estimativ 170 mln. USD) o înregistrează fructele comercializate în stare proaspătă către populație, cu o cotă de peste 70%, urmate de export cu peste 20% din total.
15. Sortimentul de soiuri de fructe disponibile pe piața internă reprezintă o problemă. Motivul este că soiurile de plante importate, care nu sunt înregistrate în Moldova, nu pot fi comercializate pe piața internă fără a fi supuse procedurii obligatorii de omologare. Această procedură durează 5 ani pentru materialul săditor.
16. În prezent, mai puțin de 10 întreprinderi agricole din Moldova dețin certificarea EurepGAP pentru merele în stare proaspătă, care permite accesul (deocamdată teoretic) al acestor produse în supermarketele din UE.
17. Pe piețele țintă se observă o tendință puternică de concentrare și consolidare a comerțului cu fructe proaspete, atât la nivel de cumpărători, cât și de furnizori. Drept rezultat, cerințele față de cantitatea și calitatea consecventă a produselor sunt în creștere, determinând multe companii să introducă metode de procurare care permit administrarea mai eficientă a lanțului de furnizare.
18. Cercetările efectuate de AGROinform arată că cerințele și preferințele consumatorilor din CSI sunt similare cu cele ale UE, atât din punct de vedere a importatorilor, cât și al consumatorilor finali.
19. În ultimii ani, cu suportul AGROinform au fost create 7 cooperative marketing specializate în comercializarea fructelor și care întrunesc 76 producători de fructe. Aceste cooperative au fost create în baza legii Republicii Moldova nr. 73-XV din 12. 04. 2001 privind cooperativele de întreprinzător. Activitatea acestor cooperative de marketing este slab stimulată de legislația fiscală, ceea ce diminuează interesul producătorilor pentru asociere.
20. Rolul asociațiilor profesionale în ramură este unul ne semnificativ, deoarece în mare parte ele nu sunt reprezentative (nu întrunesc un număr mare de producători, activitatea lor nu este instituționalizată). Inițiativele de dialog cu alți parteneri din cadrul lanțului valoric au loc ad-hoc și țin de soluționarea problemelor curente. Ca urmare, ele nu se bucură de interesul și implicarea producătorilor, iar contribuția asociațiilor la formarea politicilor în ramură este minoră.

Provocările menționate mai sus nu pot fi depășite în ramura producerii fructelor fără un sistem de autoorganizare a producătorilor și politici agrare menite să contribuie real la dezvoltarea sectorului de fructe. Propunerile studiului privind dezvoltarea ramurii de fructe sunt următoarele:

1. Experiența țărilor care dețin întâietatea în exporturile de fructe ne demonstrează că în cazul Republicii Moldova performanța producătorilor de fructe putea avea loc numai prin asociere profesională și comercială a producătorilor, susținută de către stat.
2. Statul, împreună cu donatorii și producătorii de fructe, urmează să elaboreze și să implementeze un program de măsuri menit să creeze condiții favorabile pentru asocierea producătorilor în cooperative și grupuri de marketing, care ar avea un sistem de impozitare, un cadru de suport instituțional și economic speciale în primii cinci ani de activitate.
3. Interesul statului pentru a susține activitatea asociațiilor profesionale este crucial. Asociațiile profesionale din ramura producerii fructelor trebuie să asigure un circuit informațional adecvat producătorilor de fructe și să permită să „ajusteze datele oficiale” privind situația reală din ramură, în comparație cu cele furnizate de către instituțiile de stat abilitate.
4. Pentru dezvoltarea eficientă și durabilă a sectorului de fructe în Republica Moldova este necesar să fie introduse tehnologii superintensive de cultivare a fructelor, în special a merelor. În condițiile republicii, când suprafața pe rod a livezilor de mere constituie 80 500 ha, ar fi oportun să fie cultivate 30 000 ha de livezi superintensive, ceea ce ar asigura pe deplin necesitățile

interne și vor permite majorarea considerabilă a volumului exporturilor de mere datorită creșterii calității și asigurării sortimentului cerut de consumatorii finali.

5. Analiza comparativă a celor două scenarii de dezvoltare a sectorului de mere denotă avantaje esențiale spre modernizarea sectorului dat, prin orientarea conceptuală a producătorilor spre cultivarea merelor cu aplicarea tehnologiei superintensive. Avantajele date sunt esențiale și vor permite utilizarea mai eficientă a factorilor de producere, precum și vor contribui la creșterea veniturilor populației în zonele rurale.
6. Activitățile de dezvoltare a sectorului modern de fructe (mere) se propun să fie implementate pentru o perioadă de 8 ani. Iar ca urmare a măsurilor aplicate, către anul 2017, comerțul de mere în stare proaspătă poate atinge cifra de cca. 585 mln. USD (comparativ cu 170 mln USD în 2008).
7. Structura vânzărilor de mere către anul 2017 se va modifica considerabil în RM, unde ponderea cea mai mare o vor deține exporturile de mere cu o rată de 68% din total (21.5% în a. 2008)
8. Dezvoltarea prognozată a sectorului de producere a merelor va necesita investiții considerabile. Bugetul estimativ constituie cca. 12 miliarde lei pentru perioada 2010-2017. Investițiile trebuie să fie efectuate din contul sectorului privat, ale proiectelor investiționale și din contul subvenționării din partea statului. Cele mai importante investiții în dezvoltarea lanțului valoric pentru sectorul de mere vor fi pentru plantarea a 30 000 ha de livezi superintensive (7.2 mlrd. lei) și pentru crearea caselor de ambalare pentru producția de mere (4.65 mlrd. lei).
9. Producătorii de fructe intervievați recunosc importanța standardelor și intenționează să implementeze ISO și EurepGAP în viitorul apropiat. Potrivit lor, standardele de calitate devine o necesitate critică în contextul cerințelor generale de trasabilitate, care țin nu doar de piețele exigente ale UE, dar și de segmentul de top al piețelor CSI. Statul trebuie să includă aceste activități în programele naționale de suport și de subvenționare.
10. Liberalizarea domeniului înregistrării soiurilor pentru ca producătorii din Moldova să aibă acces imediat la cele mai noi tehnologii și, deci, să dețină flexibilitatea și capacitatea necesare pentru a participa în lanțurile internaționale de furnizare și să concureze cu produsele de import pe piața internă. Permitearea transferului/importului nerestricționat al soiurilor de puieti incluse în Catalogul UE al soiurilor de plante ar fi un pas important în această direcție.

Anexe

Anexa 1

Achiziționarea fructelor de către fabricile de procesare în Republica Moldova

Nr.	Denumirea	2006			2007			2008		
		Q, tone	Preț mediu de achiziție, Lei	Valoarea, mii lei	Q, tone	Preț mediu de achiziție, Lei	Valoarea, mii lei	Q, tone	Preț mediu de achiziție, Lei	Valoarea, mii lei
1	Mere	83 761	0,9	75 385	167 297	2,3	384 783	139 731	1,1	153 704
2	Prune	15 611	1,9	29 661	319	4	1 276	8 100	1,75	14 175
3	Vișine	3 006	2,45	7 365	601	2,4	1 442	318	5,5	1 749
4	Cireșe	223	5,5	1 227	101	6	606	375	4,5	1 688
5	Nuci verzi	195	1	195	54	1	54	10	1,2	12
6	Caise	343	3,7	1 269	17	5	85	429	2,8	1 201
7	Persici	869	3,65	3 172	1 205	4,8	5 784	846	2,5	2 115
8	Struguri			0	38	2,3	87			0
9	Pere	11	1,9	21	249	2,4	598	73	1,5	110
10	Zarzări							12	1,8	22
11	Căpșune	71	8	568	31	8	246	50	8	400
12	Zmeură	15	8	120	0	8	3	19	8	148
13	Coacăză	167	8	1 336	111	8	888	36	8	288
14	Aronie	9	2,5	23			0			0
15	Gutui				74	3,9	289	5	3,9	20
16	Coarne						0			0
Total fructe		104 281	X	120 340	170 097	X	396 142	150 004	X	175 630

Sursa: MAIA

Bugetul de cultivare a merelor după tehnologia super-intensivă, suprafața 30 000 hectare

Specificare	UM	Suprafața rod de mere - 30000 ha			
		Cantitatea/ norma	Preț unitar, lei	Suma, lei	Structura consumurilor, %
I. Vânzări nete	lei	1 800 000	X	5 031 000 000	X
Mere comercializate în stare proaspătă (85%)	tone	1 530 000	3 200	4 896 000 000	X
Mere comercializate la suc (15%)	tone	270 000	500	135 000 000	X
II. Costul mijloacelor de producție	lei	X	X	421 420 368	28,4%
Îngrășăminte minerale:				113 700 000	7,7%
- complexe (N 16 P 16 K 16)	kg	12 000 000	7	84 000 000	5,7%
- macro și microelemente (Poly-Feed)	kg	450 000	20	8 910 000	0,6%
- macro și microelemente (<i>Cristalon</i>)	kg	750 000	28	20 790 000	1,4%
Substanțe chimice:				224 020 368	15,1%
Apă (la irigarea plantațiilor)	m ³	27 000 000	2	54 000 000	3,6%
III. Costul serviciilor mecanizate	lei	X	X	303 873 255	20,5%
Arătura de toamnă între rânduri (15-20 cm)	ha	30 000	489	14 682 150	1,0%
Evacuarea ramurilor din livadă	ha	30 000	187	5 605 425	0,4%
Transportarea soluției (L=10 km)	t/km	300 000	7	2 127 825	0,1%
Introducerea erbicidelor totale	ha	30 000	240	7 193 025	0,5%
Cultivarea între rânduri	ha	120 000	234	28 091 700	1,9%
Afănarea mecanizată între pomi în rând	ha	60 000	289	17 331 300	1,2%
Servicii de irigare	ha	27 000 000	3	88 381 125	6,0%
Transportarea îngrășămintelor (L=10 km)	t/km	120 000	7	851 130	0,1%
Fertilizarea în livadă	ha	30 000	206	6 180 300	0,4%
Fertilizarea foliară cu microelemente	ha	90 000	240	21 579 075	1,5%
Transportarea soluției (L=10 km)	t/km	3 600 000	7	25 533 900	1,7%
Stropirea plantațiilor	ha	360 000	240	86 316 300	5,8%
Transportarea recoltei (L=10 km)	t/km	18 000 000	7	127 669 500	8,6%
IV. Costul operațiilor manuale	lei	X	X	621 316 800	41,9%
Tăiatul în uscat	om/schimb	750 000	100	75 000 000	5,1%
Tăiatul în verde	om/schimb	300 000	100	30 000 000	2,0%
Văruiatul tulpinilor	om/schimb	150 000	100	15 000 000	1,0%
Răritul fructelor	om/schimb	210 000	100	21 000 000	1,4%
Recoltarea fructelor	om/schimb	3 600 000	100	360 000 000	24,3%
Încărcarea și descărcarea recoltei	om/schimb	720 000	100	72 000 000	4,9%
Încărcarea și descărcarea îngrășămintelor	om/schimb	2 640	120	316 800	0,0%
Paza plantațiilor	om/lună	60 000	800	48 000 000	3,2%
V. Cheltuieli neprevăzute ((II+III+IV)*10%/100%)	lei	X	X	134 661 042	9,1%
VI. Consumuri variabile (II+III+IV+V)	lei	X	X	1 481 271 465	100,0%
VII: Marja brută (I-VI)	lei	X	X	3 549 728 535	X
VIII: Marja brută (I/VI*100%)	%	X	X	340	X

Bugetul de cultivare a merelor după tehnologia intensivă, suprafața 80 500 hectare

Specificare	UM	Suprafața rod de mere - 80500 ha			
		Cantitatea / norma	Preț unitar, lei	Suma, lei	Structura consumurilor, %
I. Vânzări nete	lei	1 610 000	X	3 847 900 000	X
Mere comercializate în stare proaspătă (70%)	t	1 127 000	3 200	3 606 400 000	X
Mere comercializate la suc (30%)	t	483 000	500	241 500 000	X
II. Costul mijloacelor de producție	lei	X	X	763 232 221	31,0%
Îngrășăminte minerale:				162 110 900	6,6%
- complexe (N 16 P 16 K 16)	kg	16 100 000	7	112 700 000	4,6%
- macro și microelemente (Poly-Feed)	kg	805 000	20	15 939 000	0,6%
- macro și microelemente (Cristalon)	kg	1 207 500	28	33 471 900	1,4%
Substanțe chimice:				601 121 321	24,5%
III. Costul serviciilor mecanizate	lei	X	X	577 152 379	23,5%
Arătura de toamnă între rânduri (15-20 cm)	ha	80 500	489	39 397 103	1,6%
Evacuarea ramurilor din livadă	ha	80 500	187	15 041 224	0,6%
Transportarea soluției (L=10 km)	t/km	805 000	7	5 709 664	0,2%
Introducerea erbicidelor totale	ha	80 500	240	19 301 284	0,8%
Cultivarea între rânduri	ha	322 000	234	75 379 395	3,1%
Afănarea mecanizată între pomi în rând	ha	161 000	289	46 505 655	1,9%
Servicii de irigare	ha	0	3	0	0,0%
Transportarea îngrășămintelor (L=10 km)	t/km	169 050	7	1 199 029	0,0%
Fertilizarea în livadă	ha	80 500	206	16 583 805	0,7%
Fertilizarea foliară cu microelemente	ha	241 500	240	57 903 851	2,4%
Transportarea soluției (L=10 km)	t/km	9 660 000	7	68 515 965	2,8%
Stropirea plantațiilor	ha	966 000	240	231 615 405	9,4%
Transportarea recoltei (L=10 km)	t/km	16 100 000	7	114 193 275	4,6%
IV. Costul operațiilor manuale	lei	X	X	894 419 400	36,4%
Tăiatul în uscat	om/schimb	2 012 500	100	201 250 000	8,2%
Tăiatul în verde	om/schimb	805 000	100	80 500 000	3,3%
Văruitul tulpinilor	om/schimb	402 500	100	40 250 000	1,6%
Răritul fructelor	om/schimb	563 500	100	56 350 000	2,3%
Prășitul	om/schimb	0	100	0	0,0%
Recoltarea fructelor	om/schimb	3 220 000	100	322 000 000	13,1%
Încărcarea și descărcarea recoltei	om/schimb	644 000	100	64 400 000	2,6%
Încărcarea și descărcarea îngrășămintelor	om/schimb	7 245	120	869 400	0,0%
Paza plantațiilor	om/lună	161 000	800	128 800 000	5,2%
V. Cheltuieli neprevăzute ((II+III+IV)*10%/100%)	lei	X	X	223 480 400	9,1%
VI. Consumuri variabile (II+III+IV+V)	lei	X	X	2 458 284 400	100,0%
VII: Marja brută (profit brut) (I-VI)	lei	X	X	1 389 615 600	X
VIII: Marja brută (profit brut) (I/VI*100%)	%	X	X	157	X